

2. Лігоненко Л.О. Антикризисное управление предприятием / Л.О. Лігоненко. – К.: Т-во «Знання», 2005. – 824 с.

3. Кошкин В.И. Антикризисное управление: 17-модульная программа для менеджеров «Управление развитием организации». Модуль 11 / В.И. Кошкин. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 512 с.

4. Антикризисное управление: учебник / под ред. Э.М. Короткова. – М.: Инфра-М, 2000. – 432 с.

5. Планкетт, Л. Выработка и принятие управленческих решений: сокр. пер. с англ. [Текст] / Л. Планкетт, Г. Хейл. – М.: Экономика, 1984. – 356 с.

Ю.Л. ТРУШ,
к.е.н., доцент, Національний університет харчових технологій,
О.В. ЛІСОВСЬКА,
студентка, Національний університет харчових технологій

Напрями підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства

Запорукою конкурентоспроможності, фінансової стійкості, платоспроможності, кредитоспроможності й отримання прибутку є ефективне використання ресурсного потенціалу підприємства. Пошук нових напрямів підвищення ефективності використання ресурсів та зниження витрат дозволить підприємствам займати лідируючі позиції в умовах жорсткої конкуренції на ринку.

Ключові слова: ресурсний потенціал, ефективність використання, матеріальні, нематеріальні, трудові, фінансові ресурси.

Ю.Л. ТРУШ,
к.э.н., доцент, Национальный университет пищевых технологий,
Е.В. ЛИСОВСКАЯ,
студентка, Национальный университет пищевых технологий

Направления повышения эффективности использования ресурсного потенциала предприятия

Залогом конкурентоспособности, финансовой устойчивости, платежеспособности, кредитоспособности и получения прибыли является эффективное использование ресурсного потенциала предприятия. Поиск новых направлений повышения эффективности использования ресурсов и снижения затрат позволит предприятиям занимать лидирующие позиции в условиях жесткой конкуренции на рынке.

Ключевые слова: ресурсный потенциал, эффективность использования, материальные, нематериальные, трудовые, финансовые ресурсы.

Y. TRUSH,
candidate of economic sciences, National University of Food Technologies,
O. LISOVSKA,
student is the National university of food technologies

Directions of increase of efficiency of use of enterprise resource potential

The key to competitiveness, financial stability, solvency, creditworthiness, and profitability is the efficient use of the resource potential of the enterprise. The search for new ways of increasing resource efficiency and cost reduction will allow enterprises to take a leading position in a highly competitive market.

Keywords: resource potential, efficiency, tangible, intangible, human and financial resources.

Постановка проблеми. Зважаючи на об'єктивну обмеженість будь-яких ресурсів виникає закономірна необхідність їх доцільного використання. На протязі всього часу людство стикається з проблемою ефективного використання ресурсів для забезпечення своєї життєдіяльності та наукового прогресу. Підприємства харчової промисловості, які виготовляють продукти харчування мають найбільшу потребу в ефективному використанні ресурсів підприємства, адже населення планети постійно стрімко зростає, а можливості виробляти якісні продукти харчування навпаки зменшуються. Тому дослідження даної проблеми має величезне значення не лише для підприємств харчової промисловості, а й для людства в цілому.

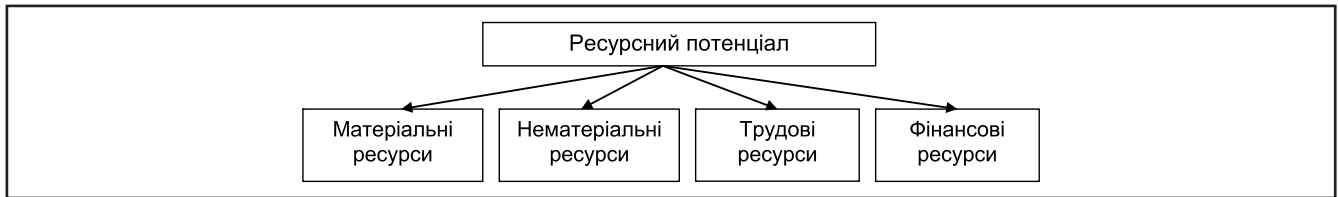
Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Аналіз літературних джерел свідчить, що ефективність використання ресурсного потенціалу являє собою комплексне відображення кінцевих результатів діяльності підприємства, а ефектив-

ністю вважають досягнення господарської мети за найменших витрат і найвищої якості виробництва суспільного блага.

Метою статті є розгляд можливих шляхів підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства за рахунок зменшення матеріальних і фінансових витрат, мотивації працюючого персоналу й збільшення можливостей із застосуванням нематеріальних активів.

Виклад основного матеріалу. Ефективність використання ресурсного потенціалу значною мірою впливає на отримання максимального прибутку з використанням мінімальної кількості витрат на підприємстві. Існує прямий зв'язок між кількістю використаних ресурсів та кількістю отриманих товарів та послуг, які б задовольнили попит населення, як із якісної, так і з кількісної сторони.

Ресурсний потенціал підприємства включає таку сукупність ресурсів, представлені на рисунку.

Складові ресурсного потенціалу підприємства

Корисний результат діяльності підприємства визначають показниками ефективності використання ресурсів:

а) прямиий показник:

$$\text{Економічна ефективність} = \frac{\text{Ефект(результат)}}{\text{Витрати}}$$

характеризує величину отриманого ефекту з одиниці витрат (фондовіддача, матеріаловіддача, ресурсовіддача та ін.);

б) обернений показник

$$\text{Економічна ефективність} = \frac{\text{Витрати}}{\text{Ефект(результат)}}$$

характеризує величину витрат, необхідних для отримання одиниці економічного ефекту (фондомісткість, матеріальмісткість, ресурсомісткість та ін.) [5].

в) рентабельність – визначається по кожному виду ресурсів окремо або по підприємству в цілому.

1. Напрями підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства

Матеріальні ресурси відіграють важливу роль в усіх підприємствах та зазвичай становлять найбільшу частку активів у компаніях, які займаються виробництвом продукції.

До матеріальних ресурсів на підприємстві відносять запаси предметів праці, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва та адміністративних потреб. Їх оптимальне використання та трансформація в конкурентоспроможну продукцію забезпечує стійкий розвиток підприємства та його рентабельну діяльність.

Основні класифікаційні ознаки матеріальних ресурсів:

– беруть участь у процесі господарської діяльності протягом одного виробничого циклу та повністю змінюють свою форму;

– повністю переносять свою вартість на витрати підприємства протягом одного виробничого циклу.

Ефективність використання матеріальних ресурсів базується на принципі мінімального залучення сировини, тобто чим менше в процесі виробництва витратиться матеріальних ресурсів для виготовлення одиниці продукції, тим це краще й ефективніше для підприємства.

Для підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства доцільно, по-перше, зменшити обсяги питомих витрат матеріалів на одиницю продукції, адже це призведе до економії сировини загалом по підприємству. Звісно, якщо це не впливатиме негативно на якість продукції.

Особливу увагу потрібно звернути на більш поглиблену переробку сировини, а якщо це можливо, то взагалі налагодити безвідходне виробництво. Наприклад продати вторинну сировину підприємствам, яким вона необхідна або використовувати відходи для удобрення землі чи створення біогазу. За приклад в Україні можна взяти такі компанії, як Ukrlandfarming чи ПАТ «Миронівський Хлібопродукт» із вер-

тикально інтегрованою структурою, їхні біогазові станції працюють на тваринному посліді.

Налагодити виробничу лінію таким чином, щоб уникнути браку продукції, а також стимулювати персонал до дбайливого ставлення до ресурсів.

2. Напрями підвищення ефективності використання нематеріальних ресурсів підприємства

З другої половини ХХ століття нематеріальні ресурси стали займати одну з найважливіших часток ресурсів підприємства загалом. Технології виробництва кардинально змінилися. Участь людини у виробничому процесі поступово витісняється автоматизованими процесами, які виконують запрограмовані машини. Основна складова частина нематеріальних ресурсів – це інформація. Володіння нею у потрібний час та ефективне використання в сучасному світі являє собою чи не найголовніший ресурс підприємства.

Нематеріальні активи являють собою інтереси, що містяться в нематеріальних об'єктах (навичках менеджменту та маркетингу, кредитний рейтинг, гудволі та різноманітних юридичних правах або інструментах (товарних знаках, авторських правах, франшизах, патентах, контрактах) [2].

Нематеріальні ресурси займають значущу частину потенціалу підприємства і здатні протягом тривалого періоду часу забезпечувати економічну користь. Завдяки підвищенню ефективності їх використання збільшується конкурентоспроможність підприємства, зростає ринкова вартість та інвестиційна привабливість.

Одним із напрямів збільшення капіталізації підприємства за рахунок нематеріальних активів є реєстрація підприємства та оцінка майна. Адже це призводить до зростання вартості компанії, а отже, збільшує кредитоспроможність та приваблює інвесторів.

За рахунок ліцензування і налагодження франчайзингу підприємство може отримувати платежі від дочірних компаній, які користуються їх торговою маркою чи іншими нематеріальними активами.

Щоб не потрапити у незручне становище в період процвітання компанії і загалом, потрібно перестраховатися шляхом реєстрації нематеріальних активів для того, щоб інші компанії не змогли пред'явити претензії за незаконне використання об'єктів.

Використовуючи можливості законодавства, за рахунок амортизації і обліку нематеріальних активів, можливо оптимізувати оподаткування та зменшити розміри податків.

3. Напрями підвищення ефективності використання трудових ресурсів підприємства

Трудові ресурси – це всі працюючі на підприємстві співробітники, які вкладають свою працю, фізичні та розумові здібності, знання, практичні навички у виробничо-фінансову діяльність для забезпечення ефективної діяльності підприємства [4].

Методи підвищення ефективності використання трудового потенціалу підприємства

Методи	Характеристика
Умови праці	Забезпечення працівників необхідними засобами праці і створення умов для потреб людини під час перерв
Матеріальне стимулювання	Стимулювання праці за рахунок грошових винагород, подарунків, путівок, сертифікатів
Стимулювання працівників до досягнення певних показників ефективності	Проводити наради для наочного розгляду (за допомогою презентацій, графіків і т.п.) ситуації на підприємстві і бажаного результату не тільки членам управління компанією, а й працюючим у відділах
Забезпечення кар'єрного росту	Забезпечити можливість амбіційним працівникам компанії підійматися кар'єрними сходами та бути прикладом для нових працюючих
Підвищення кваліфікації працівників	Надати змогу підвищувати кваліфікаційний рівень працівникам шляхом проведення тренінгів, майстер-класів і т.п.
Оптимізація управління	Передача вказівок усім працівникам по ієрархії
Поставлення конкретної мети	Надавати чітко поставлені завдання для досягнення спільної мети
Участь всього персоналу в процесі	Давати можливість висловити свою думку та пропонувати ідеї усім працюючим на підприємстві
Створення дружньої атмосфери в колективі	Проводити спільні заходи, корпоративи, тематичні вечори і т.п.

Авторська розробка.

За характером виконуваних функцій трудові ресурси підприємства поділяються на: керівників, спеціалістів, службовців, робітників.

За принципом участі у виробничій діяльності персонал на:

- промислово-виробничий (ПВП), який займається виробництвом та його обслуговуванням;
- непромисловий – працівники житлово-комунального господарства, лікувально-санітарних, дитячих закладів підприємства [1].

Досягти високої продуктивності праці в цілому на підприємстві, в бригаді чи на кожному робочому місці – означає насамперед скоротити, а в ідеальному випадку ліквідувати втрати робочого часу, виявити та реалізувати його резерви, раціонально використовувати робочий час у виробничих процесах за рахунок розробки прогресивних технологій [4].

Для підвищення ефективності використання трудового потенціалу підприємства можна використовувати методи, які наведені у таблиці.

Трудові ресурси відіграють найважливішу роль на підприємстві. За рахунок стимулювання їхньої ефективності можливо досягти найбільших результатів.

4. Напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Фінансові ресурси підприємства – це кошти, що перебувають в розпорядженні підприємств і призначені для виконання ними певних фінансових зобов'язань [6].

Фінансові ресурси підприємств формуються за рахунок внутрішніх (статутний капітал, амортизаційні відрахування, валовий дохід і прибуток) і зовнішніх (отримані кредити; пайові й інші внески; кошти, мобілізовані на фінансовому ринку) джерел [6].

Ефективність використання фінансових ресурсів оцінюють за розрахунком коефіцієнта фінансування або заборгованості, фінансової стійкості, коефіцієнта автономії (незалежності), коефіцієнта фінансової залежності, коефіцієнта маневреності власних коштів, коефіцієнта співвідношення власних та залучених коштів і коефіцієнту фінансового левериджу [3].

Перспективним напрямом удосконалення процесу формування фінансових ресурсів та їх стабільного залучення для роз-

витку підприємства є розвиток ринку цінних паперів, статистики про його функціонування, чіткі правила роботи на ньому. Відсутність інвестиційної безпеки та прозорості роботи на фондовому ринку його учасників унеможливує залучення міжнародних фінансових потоків для забезпечення підприємства необхідними коштами, які можна спрямувати на його розвиток.

Для забезпечення більшої ефективності використання фінансових ресурсів потрібно в першу чергу створити цілісну систему управління фінансами, яка орієнтуватиметься на функціонування підприємства в цілому. Це дозволить уникнути зайвих витрат та визначити оптимальну потребу фінансових ресурсів на кожен відділ окремо.

Для ефективнішого розвитку підприємства в майбутньому, необхідно вести спеціальну політику залучення фінансових ресурсів з різних джерел, наприклад таких як, інвестиції на державному та міжнародному рівні. Розвивати самофінансування компанії.

Загалом для підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства потрібно проводити аналіз, досліджувати стан і динаміку показників ефективності. Це дасть змогу зрозуміти, в якому стані підприємство знаходиться, та оптимізувати діяльність у цілому.

Висновки

Провівши комплексний аналіз ефективності використання ресурсів та його значення для підприємства, можна стверджувати про необхідність всім суб'єктам господарювання приділяти особливу увагу даному питанню в процесі здійснення своєї діяльності. Особлива необхідність ефективного використання ресурсів виникає в періоди економічної кризи та геополітичної нестабільності, яка на даний момент присутня в Україні. Тому всім підприємствам потрібно працювати, беручи до розрахунку високий ступінь впливу негативних зовнішніх факторів, (втрати ринків збуту з політичних причин, гіперінфляція національної валюти, повна відсутність підтримки та захист держави національного виробника, збільшення податкового навантаження).

Ефективне використання наявних ресурсів підприємства та їх нарощування на підприємстві є запорукою його розви-

тку та процвітання. Цю взаємозалежність чітко дають зрозуміти показники ефективності діяльності, такі як рентабельність підприємства, прибутковість, фінансова стійкість та ліквідність.

На даному етапі розвитку економіки харчові підприємства України поступово нарощують свою конкурентоспроможність завдяки ефективному використанню своїх ресурсів, що дає їм змогу бути прибутковими та виходити на міжнародні ринки і завойовувати на них свою частку.

Список використаних джерел

1. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 728 с.

2. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка. — Київ: Центр навчальної літератури, 2005. — 352 с.

3. Міокова, Г. І. Управління залученням запозичень суб'єктами господарювання // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: зб. наук. пр. — Кіровоград: КНТУ, 2009. — 296 с.

4. Петрович Й. М., Прокопишин–Рашкевич Л. М. Економіка і фінанси підприємства: підручник— Львів: Магнолія 2014. — 406 с.

5. Протопова В. О., Полонський О. М. Економіка підприємства: Навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти. — К.: ЦУЛ, 2002. — 220 с.

6. Шило В. П. Ільїна С. Б., Доровська С. С., Барабанова В. В. Фінанси підприємств (за модульною системою навчання): Теоретико–практичний посібник. — Київ: Професіонал, 2006. — 288 с.

I.K. ЧУКАЄВА,

д.е.н., г.н.с., Інститут економіки та прогнозування НАН України

Можливі шляхи розвитку українського нафтового сервісу

У статті розглянуто можливості розвитку нафтосервісних компаній в Україні. Визначено основні переваги і слабкі сторони різних груп компаній сервісного сектору. Проаналізовано ризики щодо результатів діяльності іноземних сервісних компаній та бар'єри входу на ринок нафтосервісних послуг.

Ключові слова: нафтосервісні компанії, закордонний досвід, ризики та переваги, бар'єри входу, шляхи розвитку.

I.K. ЧУКАЄВА,

д.э.н., г.н.с., Інститут економіки и прогнозирования НАН Украины

Возможные пути развития украинского нефтяного сервиса

В статье рассмотрены возможности развития нефтесервисных компаний в Украине. Определены основные преимущества и слабые стороны разных групп компаний сервисного сектора. Проанализированы риски результатов деятельности иностранных сервисных компаний и барьеры входа на рынок нефтесервисных услуг.

Ключевые слова: нефтесервисные компании, зарубежный опыт, риски и преимущества, барьеры входа, пути развития.

I. CHUKAIEVA,

PhD, g.n.s., Institute of economics and forecasting National Academy of Sciences of Ukraine

Possible ways of ukrainian oil service

The article discusses the possibility of the development of oil service companies in the Ukraine. The main strengths and weaknesses of the different groups of service sector companies. Risks analyzed the performance of foreign service companies, and barriers to entry into the market of oilfield services.

Keywords: service companies, foreign experience, risks and benefits, barriers to entry, the path of development.

Постановка проблеми. На даний час перед сервісним ринком України стоїть дуже складне завдання – підвищення технологічного рівня за рахунок використання послуг іноземних підрядників одночасно з підтримкою і розвитком вітчизняного науково–технічного потенціалу.

Світовий досвід свідчить про різні сценарії розвитку такої ситуації. Так, досвід Великобританії 70–80-х років минулого століття показує, що відсутність впливу на ці процеси з боку держави дуже швидко призвела до безумовного домінування американських сервісних компаній і відтискування вітчизняних компаній на периферію сервісного сектору, а саме в його ненаукоємні і невисокотехнологічні сегменти.

Разом із тим увага з боку держави в Норвегії (де були визначені умови використання норвезьких підрядників, які з часом перестали діяти) привела до того, що норвезький сектор став конкурентоспроможним по відношенню до західних компаній.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблемам розвитку нафтового сервісу присвячені праці таких вчених, як Т. Гилязова, Д. Лютягина, І. Тюленева, А. Чеснокова, та інших [1–4].

Що стосується дослідження сучасного стану нафтосервісу та визначення можливих шляхів розвитку нафтосервісних компаній в Україні, то ці питання досліджені недостатньо.

Метою статті є аналіз основних тенденцій розвитку нафтосервісу та визначення можливих шляхів розвитку нафтосервісних компаній в Україні з урахуванням світового досвіду.

Виклад основного матеріалу. Всі компанії, що працюють на ринку нафтосервісних послуг, можна розділити на декілька груп:

- власні підрозділи у складі ВІНК;
- великі міжнародні компанії – Schlumberger, Baker Hughes, Weatherford, Halliburton;
- нафтосервісні холдинги («Інтегра», Eurasia Drilling Company, Oil AG);
- дрібні незалежні компанії.

Компанії різних груп працюють у різних цінових категоріях. Незалежні сервісні компанії, як правило, надають більш вузький набір послуг у невеликих обсягах за низькими цінами. Великі вітчизняні компанії можуть надати нафтогазовим